

ECDC: pädevus nakkushaiguste ennetamise ja tõrje alal

2005. aastal asutatud Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC) on Euroopa Liidu amet, mille ülesandeks on kaitsta Euroopa Liidu kodanikke nakkushaiguste eest. Keskus asub Rootsis Stockholmis.

ECDC ülesanne on välja selgitada ning hinnata nakkushaigustest tulenevaid olemasolevaid ja tekkivaid ohte inimtervisele, levitada nende kohta teavet ning toetada ja aidata koordineerida Euroopa Liidu riikide valmisolekut ja reageerimissuutlikkust.

© Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus, 2011.

ISBN 978-92-9193-250-4

doi:10.2900/40125

ECDC: pädevus nakkushaiguste ennetamise ja tõrje alal

Sisukord

ECDC aitab päästa elusid.....	3
Valmisoleku ja reageerimise toetamine. Vajaduse korral ollakse valmis.....	4
Seire. Kogume ja analüüsime andmeid.....	8
Teaduslik nõu. Andmed tegevuse alusena.....	10
Rahvatervise sektori suutlikkus ja teavitamine. Me kuulame ja reageerime.....	14
ECDC haiguste programmid. Mis on hõlmatud.....	18
Nakkushaigused. Peamised ohud.....	20
Kuidas osaleda.....	22
Peamised faktid juhtimise kohta.....	24
Koostöö partneritega.....	26

„Rahvatervise valdkonna asjatundjatena püüavad ECDC töötajad kaitsta ja parandada inimeste tervist. Me püüdleme täiuslikkuse poole, sest usume, et rahvatervis on oluline.”

Marc Sprenger, ECDC direktor

ECDC aitab päästa elusid

Meie valdkond on nakkushaigused. Peame olema valvsad, tõhusad ja tulemuslikud, sest meist sõltub palju. Euroopa riikide valitsused mõistavad, et nakkushaigused ei tunne piire ning seetõttu tuleb ohtusid pidevalt seirata ja hinnata, et tagada tugev ja usaldusväärne kaitse kõikide eurooplaste jaoks.

Meie teadustöö on tihedalt seotud kõikide Euroopa riikide tervishoiuministeeriumide, riiklike tervishoiuasutuste, rahvatervise valdkonna teadlaste, juhtivtöötajate ja spetsialistide tööga, oleme nendega pidevas kontaktis, vahetades teavet, tehes analüüse, andes suuniseid ning tehnilist abi.

Euroopa kaitsmine nakkushaiguste eest ei ole jäetud juhuse hooleks. ECDC aluseks on rahvatervise hästikorratud hoiatus- ja reageerimissüsteemid, täpsed ja sõltumatud teaduslikud tõendid ja analüüsid, suutlikkus võtta kasutusele kiireid ja otsustavaid meetmeid ning asjatundlikkus teabevahetuse valdkonnas, mis võimaldab edastada usaldusväärset teavet kiiresti neile, kes seda vajavad. Kõik ECDC tsentraliseeritud ja kohapealsed toimingud on korraldatud selliselt, et toetada ja tugevdada kõnealuseid ülitähtsaid rahvatervise valdkonna ülesandeid, nende eesmärk on anda lisaväärtust riikide reageerimismeetmetele – seda eriti ajal, mil rahalised vahendid on piiratud – ja aidata seeläbi päästa elusid.

ECDC on teadus- ja tehnoloogiaamet, mitte poliitiline organ. Meie roll on anda Euroopa Komisjonile, Euroopa Parlamendile ning riikide tervishoiupoliitika kujundajatele nõuandeid ja tõendeid, mida nad vajavad tervishoiualaste otsuste tegemiseks ja meetmete võtmiseks.

Meie juures töötamine on väga eriline. Mitte ainult sellepärast, et oleme Euroopas nakkushaiguste ennetamise ja tõrje esirinnas, vaid ka tänu meie töötajate entusiasmile, mitmekesisusele ja professionaalsusele.

ECDC on ainulaadne. Tunneme uhkust selle üle, et oleme Euroopa suure võrgustiku keskpunktis, mis koosneb rahvatervise valdkonna pühendunud asjatundjatest, teadlastest, mikrobioloogidest ja epidemioloogidest, keda on üle 10 000 inimese ning kes teevad koostööd meiega ja teiste partneritega nagu Maailma Terviseorganisatsioon, et kaitsta inimesi nakkushaigustest tulenevate ohtude eest. Me teeme tõsisid tööd kõnealuste jõupingutuste reguleerimiseks, et õigustada Euroopa jätkuvat usaldust ja toetust.

Käesoleva brošüüriaga kutsun teid üles saama rohkem teavet selle kohta, kuidas me töötame, mida me teeme ja pakume.

Marc Sprenger, ECDC direktor

ECDC töötajad kohtuvad igal päeval haiguspuhangute seireks

Valmisoleku ja reageerimise toetamine Vajaduse korral ollakse valmis

Igal hommikul kohtuvad ECDC eksperdid eriolukordade operatiivkeskuses, mis on Euroopa Liidu varajase hoia-tuse ja reageerimise süsteemi (Euroopa Komisjoni turvaline sõnumiedastussüsteem, millega on ühendatud kogu Euroopa tervishoiuametid ja muud asjaosalised) kese. Sellel igapäevasel ümarlaul tegelevad ECDC töötajad järgmisega:

- tutvuvad öö jooksul laekunud uudiste ja uusima teabega nakkushaiguste puhangute kohta Euroopas ning mujal maailmas;
- arutavad ja vaatavad läbi signaale võimalike uute puhangute kohta, mis on nopitud välja meediaseire käigus ning aruannetest, mis tulevad kogu maailma epidemioloogidelt ja tervishoiuametitelt;
- hindavad kiiresti mis tahes uute ohtude tõenäolist suurust;
- vaatavad läbi riikidest saabunud teabetaotlused;
- kaardistavad edusamme, mis on saavutatud jooksvate puhangute leviku tõkestamisele suunatud käimasolevate meetmete käigus;
- vahetavad liikmesriikidega ning Euroopa Komisjoniga teavet, kogemusi ja teaduslikku nõu.

Pärast kohtumist esitatakse asjakohased andmed ja nõuanded rahvatervise valdkonna spetsialistidele ja üldsusele.

Alates keskuse tegevuse algusest 2005. aastal on ECDC hädaolukorraks valmisoleku ja sellele reageerimise süsteemi pidevalt arendatud ja täiustatud kõigist Euroopa Liidu liikmesriikidest ning väljastpool Euroopa Liitu pärit

sõltumatute ekspertidega peetud konsultatsioonide kaudu, juhtorganite poolt läbi vaadatud, katsetatud ülemaailmsel ja piirkondlikel õppustel ning rakendatud praktikas. Kriisideks valmistumine on sama tähtis kui reageerimine nende tekkides. ECDC panustab tugevasti liikmesriikide abistamisse nende oma eriolukordade operatiivkeskuste loomisel ja valmisoleku tugevdamisel riiklikul tasandil.

Epideemioloogilise luure vahenditega varajaste hoiatuste otsimine

Üks ECDC põhitugevusi on suutlikkus avastada nakkushaiguste ohud ja neile kiiresti reageerida. ECDC töötab välja turvalise veebipõhise sideplatvormi (EPIS), mis võimaldab

rahvusvahelisel tasandil vahetada tehnilist teavet ja varajase hoiatuse teateid nakkushaiguste puhangutest. Erinevate haigustega tegelevad epidemioloogid ja mikrobioloogid saavad kasutada EPIS platvormi, et hoiatada kolleege teistes riikides pakilistest probleemjuhtumitest ning esitada internetipõhistes foorumites oma arvamusi ja teaduslikke analüüse.

Toidu kaudu levivate haiguste puhangud

ECDC on toetanud ja hõlbustanud mitut rahvusvahelist uuringut toidu kaudu levivate haiguste puhangutest, mis avastati toidu ja vee kaudu levivate haiguste ja zoonooside võrgustiku kaudu. Selle ühise tegevuse tulemuseks oli kiire ja tõhus teabevahetus asjaomaste partnerite vahel, kelle hulgas on liikmesriikide rahvatervise ja toiduohutuse ametid ning Euroopa Liidu tasandi võtmetähtsusega osapooled, nagu toidu ja sööda kiirhoiatussüsteem (RASFF) ja Euroopa Komisjon. Selle tulemusena on liikmesriikide turgudelt õigeaegselt kõrvaldatud saastatud toiduaineid ja kaitstud Euroopa tarbijaid.

Sisseränne ja nakkushaigused

Sisseränne ja tervis on viimastel aastatel olnud Euroopa Liidu tegevuskavas olulisel kohal. Euroopa Liidu poliitiline tahe kajastub poliitikameetmetes, mille eesmärk on tagada sisserändajate juurdepääs tervishoiule, Euroopa Komisjoni Euroopa terviseprogrammis aastateks 2003–2008 ja ühenduse teises tervisevaldkonna tegevusprogrammis aastateks 2008–2013. Viimane sisaldab projekte, milles käsitletakse ebavõrdsust tervishoiu valdkonnas, sisserändajate terviseseisundit ja nakkushaiguste haiguskoormust nende seas ning dokumentideta sisserändajatele tervishoiuteenuse osutamise mudeleid. Lisaks sellele on ECDC mitme aasta jooksul investeerinud vahendeid sisserände ja rahvatervise vahelise suhte paremaks mõistmiseks. Sisserändajate tervise heaks ja tervishoiuteenuse vajaduste rahuldamiseks on siiski mõndagi veel teha. Lähematel aastatel on ECDC võtnud ülesandeks parandada nakkushaiguste seiret, et tagada ennetus- ja tõrjekavade vastavus sisserändeviiside ja nakkushaiguste epidemioloogia muutustele ning tervishoiuteenuste vastavus sisserännanud elanikkonna vajadustele.

Praegu reisib rohkem inimesi kui kunagi varem

„Siinsed inimesed on väga innustunud! Töötajad esindavad piirkonna mitmekülgset, minu jaoks kehastavad nad Euroopa Liidu üliväärtuslikku ideed – rahulikku koostööd.”

Andrea Ammon, direktori asetäitja

Seire

Kogume ja analüüsimise andmeid

ECDC tegevuse keskmeks on nakkushaiguste seire ehk asjakohaste teaduslike ja tehniliste andmete kogumine, hindamine, analüüsimine ja levitamine. Seda tegevust teostatakse Euroopa seiresüsteemi kaudu, mida tuntakse TESSy nime all. TESSy vahendusel varustatakse Euroopa riike teaduslike andmetega nakkushaiguste kohta, mis lubab neil paremini ja sihipärasemalt reageerida.

Seire toimub koostöös liikmesriikide ning paljude rahvatervise valdkonna ekspertide ja asutustega, kes annavad panuse andmebaasidesse. Euroopa Liidu õigusaktide kohaselt peavad kõik riigid esitama ECDC-le korrapäraselt seireandmed kokkulepitud nimekirja kantud 49 nakkushaiguste kohta ning teatama puhangutest, mis võivad levida teistesse Euroopa Liidu riikidesse.

Andmebaas sisaldab ja ühendab teavet paljudest varem eraldiseisvatest haiguspõhistest andmeseirevõrgustikest. Teabe ühendamine lihtsustas juurdepääsu Euroopa nakkushaiguste andmetele, mida nüüd on võimalik saada korraga ühest kohast.

ECDC kogub ja analüüsib epidemioloogilisi andmeid ning koostab aruandeid, mis sisaldavad nii ülevaadet kogu Euroopa Liidust kui ka väärtuslikku ja asjakohast võrdlevat teavet iga liikmesriigi kohta.

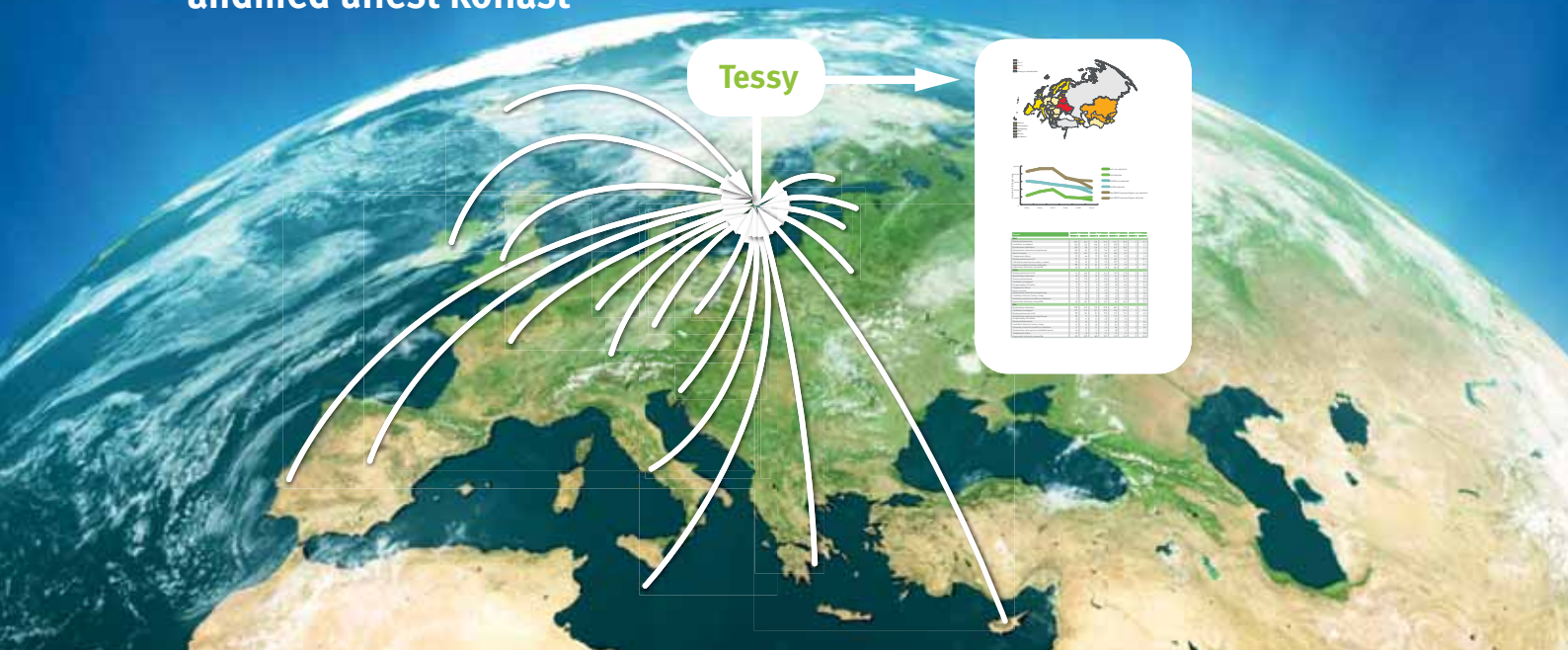
Euroopa seiresüsteem TESSy: tohtu hulk teavet

TESSy on väga paindlik, ühtne ja interaktiivne süsteem, mis võimaldab konkreetsete andmete otsingut ja rahvusvahelist võrdlemist. Süsteem pakub valitud tulemuste kasutajasõbralikke kuvasid mitmes allalaetavas vormingus nagu tabelid, joonised ja kaardid.

Igal aastal avaldab ECDC „Epidemioloogia aastaaruande“, ainulaadse väljaande, mis sisaldab võrreldavaid andmeid nakkushaigustest kõikjal Euroopas. Arvandeid kasutatakse mitte ainult toimunud ja aset leidvate sündmuste analüüsimiseks, vaid need aitavad määratlada ka tulevase suundumusi ja poliitikasuundasid.

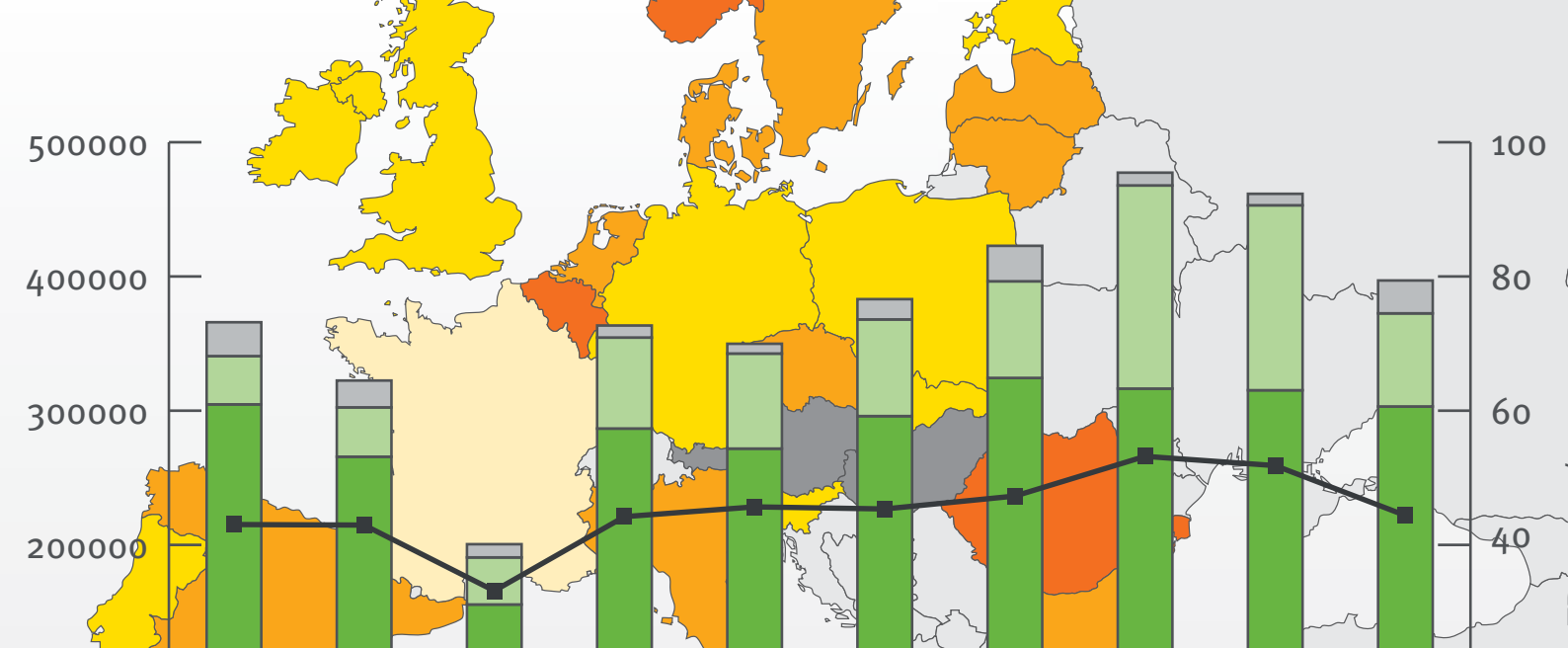
TESSy ehk kõik nakkushaigusi puudutavad Euroopa andmed ühest kohast

Seirevõrgustikud

Alltoodud võrgustikest edastavad iga liikmesriigi rahvatervise valdkonna eksperdid andmeid Euroopa seiresüsteemi, seejärel kontrollib ja analüüsib andmeid ECDC:

- gripi Euroopa seirevõrgustik
- toidu ja vee kaudu levivate haiguste ja zoonooside Euroopa võrgustik
- sugulisel teel levivate nakkuste Euroopa seirevõrgustik
- invasiivsete bakteriaalsete haiguste Euroopa seirevõrgustik
- HIVi/AIDSi Euroopa seirevõrgustik
- tuberkuloosi Euroopa seirevõrgustik
- mikroobide ravimiresistentsuse Euroopa seirevõrgustik
- tervishoiuga seotud nakkuste Euroopa võrgustik
- leegionäride tõve Euroopa seirevõrgustik
- difteeria Euroopa seirevõrgustik
- mikroobidevastaste ravimite kasutamise Euroopa seirevõrgustik
- vaktsiinivõimaldivate haiguste Euroopa seirevõrgustik
- Creutzfeldti-Jakobi tõve Euroopa seirevõrgustik
- B- ja C-hepatiidi Euroopa seirevõrgustik (alates 2012)

Teaduslik nõu Andmed tegevuse alusena

ECDC annab teaduslikku nõu ja suuniseid, mida poliitika-kujundajad ja rahvatervise spetsialistid saavad kasutada otsuste langetamisel. ECDC pühendunud teadlased ja epidemioloogid viivad Euroopa Komisjoni või liikmesriigi taotlusel läbi riskihindamisi. Nende töö ulatub kirjanduse ülevaadete ja statistikaanalüüside tellimisest kuni rahvusvahelistelt ekspertidelt teaduslike seisukohtade kogumiseni. Ametlike teaduslike nõuannete ja suuniste väljatöötamiseks loob ECDC teaduslikud sihtkomisjonid, kes esitavad esialgse arvamuse, mis seejärel arutatakse, vaadatakse läbi ning kinnitatakse ECDC nõuandvas kogus.

Sõltumatud arvamused

ECDC teaduslikud nõuanded ja suunised on täiesti sõltumatud ja vabad mis tahes ärilisest või isiklikust huvist tulenevast mõjust. Töötajate või ekspertide võimalikke huvide konflikte hinnatakse hoolikalt. ECDC jälgib hooliga selle aluspõhimõtte järgimist.

ECDC on sõlminud ametlikud kokkulepped riikide referentlaboritega

Rahvatervise mikrobioloogia ehk töö haigustekitajate avastamisel

Nakkushaiguste tõrje sõltub haigustekitajate laboratoorsest avastamisest ja kirjeldamisest. Oma laboratooriumite loomise asemel on ECDC sõlminud ametlikud kokkulepped Euroopa Liidu liikmesriikide peamiste tervishoiuasutuste referentlaboritega. ECDC hõlbustab sellise rahvatervise mikrobioloogiasüsteemi arendamist ja tõhusat toimimist, mis on suuteline andma õigeaegset ja usaldusväärset teavet nakkushaiguste ennetamiseks ja tõrjeks üksikutes riiki-

des ning Euroopa tasandil. Laboritega sõlmitakse lepingud Euroopa seiremeetmete toetamiseks ja kutsealaste koolituste läbiviimiseks. ECDC annab suuniseid referentlaborite rahvatervise mikrobioloogiaalaste ülesannete kohta, tegeleb standardite ühtlustamisega ja kontrollib ülesannete teostamise kvaliteeti.

Näiteid hiljutistest ülesannetest

- Kuidas on kõige parem kasutada uut papilloomiviiruse vaktsiini emakakaelavähi vastu võitlemisel?
- Madalmaades puhkes kitsedel Q-palaviku puhang. Millist ohtu kujutab see inimestevisele?
- Kui tihti tuleks spermaannetusi kontrollida viirushaiguste suhtes?
- Kas Euroopa Liit peaks uue pandeemia puhkedes ostma maksimaalse kulutõhususe saavutamiseks vaktsiine kõikide riikide jaoks korraga ning kui palju vaktsiini vajaks iga riik?
- Kuidas käsitleda inimese hemorraagilise palavikuga (Junini viirusega) seotud riski transplantaatides?
- Kas Haiti koolerapuhang võib ohustada Euroopa kodanikke?

Gripiviirused kurgus, illustratsioon

Suuniste väljatöötamine hooajalise gripi kohta

Suuniste väljatöötamisel uue hooajalise gripi kohta viib ECDC esialgu ise läbi riskihindamise, uurides riikide ametiasutuste esialgseid aruandeid, et teha kindlaks suundumused, leviku seaduspärasused, haiguse tõsidus, ohustatud elanikkonnarühmad ja tagajärjed. Hindamise tulemused, analüüsid ja kavandatud nõuanded esitatakse seejärel ECDC nõuandva kogu liikmetele ning teistele väliseksperptidele, kes vaatavad need läbi. Hooaja edenedes jälgitakse haiguse raskusastet hoolikalt ning kui selgub, et see on tavalisest raskem, saadab ECDC liikmesriikide ametiasutustele ja rahvatervise valdkonna asutustele ja spetsialistidele hoiatusteed ning teavitab üldsust. ECDC poolt koordineeritud väliuuringutel kinnitatud viroloogiliste analüüside käigus hinnatakse vaktsiini sobivust konkreetseks hooajaks. Näiteks leidis kõnealuste analüüside käigus kinnitust, et 2010. aasta hooajalise gripi vaktsiinid kaitsevad hooaja gripiviiruste eest. Ka ECDC võrgustik VENICE (vaktsineerimise uus integreeritud Euroopa koostöövõrgustik) jälgib vaktsiinide kasutust riikides. Euroopa Ravimiameti taotlusel uuriti ECDC koordineeritud kahe rahvusvahelise sõltumatu uuringu käigus mõningaid vaktsiinide ohutuse küsimusi. Kõik need üheaegselt toimuvad tegevused

Värskeima teabe jagamine gripi kohta

aitavad välja töötada ühiskonna valmisoleku- ja reageerimismeetmetealast poliitikat, head tava ja suuniseid, mis edastatakse seejärel asjaomastele spetsialistidele, poliitikakujundajatele ja üldsusele.

„Kui me ei suuda leida eksperti, keda ei kammitse isiklikud huvid, siis mida me teeme? Jätkame otsinguid!”

Johan Giesecke, teadusjuht

Rahvatervise sektori suutlikkus ja teavitamine

Me kuulame ja reageerime

Toetame liikmesriikide suutlikkuse suurendamist

Ajalugu on õpetanud, et nakkushaiguste tõrjeks piisavalt heade tervishoiusüsteemide loomine vajab palju aega ja vaeva. Sellised süsteemid on haavatavad ning vajavad korralikuks toimimiseks pidevat hooldamist ja arendamist. Lisaks on ajalugu õpetanud, et kui selles vallas on vajaka jäämisi, võivad suured epideemiad kiiresti areneda ning nende tõrje võib osutuda väga keeruliseks ja kulukaks. Seetõttu on tõhusate tervishoiusüsteemide hooldamine mõistlik investering tulevikkude.

ECDC toetab liikmesriikide jõupingutusi nakkushaiguste tõrje tugevate süsteemide loomisel ja hooldamisel, hinnates tervishoiusüsteemide suutlikkust ja vajadusi ning korraldades ekspertidele pikaajalisi põhjalikke koolitusprogramme ja täiendkoolitust. Tuginedes oma teadmiste ja suutlikkusele nakkushaiguste ennetamise ja tõrje vald-

konnas ning Euroopa tervishoiustruktuuride heale tundmisele, kõrvutab ja jagab ECDC koostöös eri sidusrühmadega andmeid tõhusate ja kulusäästlike meetodite kohta.

Me hoolitseme, et teave jõuaks nendeni, kes seda vajavad

Oluline osa ECDC tööst on levitada teaduslikke uurimistulemusi ja jagada teadmisi sellest, kuidas tõhusalt edastada teavet konkreetsele sihtrühmale, olgu selleks poliitikakujundajad, teadlased, meedia või üldsus.

Liikmesriigid pöörduvad ECDC poole, et saada nõu riskiteabe edastamisest ning teabevahetuse kohta kriisi ajal, kui nad seisavad silmitsi akuutse ohuga või võitlevad endemilise haiguse levikuga. Teavitamine areneb pidevalt. Näiteks on uuel interaktiivsel meedial oma roll paljude inimeste aitamisel tervise teabe saamisel, samas kui teistel inimestel on kõnealustele uutele tehnoloogiatele piiratud juurdepääs või puudub nende vastu huvi.

Et rahuldada liikmesriikide uusi vajadusi teavitamise alal ja aidata lahendada nende ees seisvaid ülesandeid, teeb ECDC järgmist:

- töötab tervise teabeemalise töendibaasi kallal;
- tuvastab parimaid meetodeid teabevahetuseks erinevate ühiskonnagruppidega;
- kogub ja levitab häid tavasid ning uusi ideid;
- uurib uue meedia võimalusi.

ECDC väljaanded

ECDC koostab väljaandeid suure hulga nakkushaiguste kohta, näiteks põhjalik „Epidemioloogiline aastaaruanne nakkushaiguste kohta Euroopas” ja „Ohtude aastaaruanne”, mis kujutab endast Euroopa Liidus seiratavate ohtude analüüsi, ning tehnilisi aruandeid ja suuniseid. Teaduslikud väljaanded on suunatud ekspertidele ja need antakse välja inglise keeles. Üldsusele mõeldud väljaanded koostatakse Euroopa Liidu 23 ametlikus keeles ning islandi ja norra keeles.

Teadusajakiri Eurosurveillance

See iganädalane veebipõhine teadusajakiri on üks juhtivaid nakkushaigustealaseid ajakirju Euroopas. See on tasuta ajakiri, mis ei maksa ka autoritasusid. Veebikiri on tuntud pakilistele teemadele kiire reageerimise poolest

ning oli esimene eelretsenseeritav ajakiri, mis avaldas pandeemilise gripiviiruse A (H1N1) genoomi esialgse analüüsi.

Veebisait

ECDC veebisaidil avaldatakse uudiseid ning uuendatud ja üksikasjalikku teavet seire, teadusaruannete, koolituste ja muu tegevuse kohta, sh linke riikide ja Euroopa Liidu asutuste veebisaitidele.

COLD? FLU?

**GET WELL
WITHOUT
ANTIBIOTICS**

**18 November
2009**

For more information, visit
antibiotic.ecdc.europa.eu

**EUROPEAN
ANTIBIOTIC**

*Üleeuroopaliste kampaaniatega
tähistatakse Euroopa
antibiootikumipäeva*

Riiklike kampaaniate toetamine

Euroopa antibiootikumipäev

Euroopa antibiootikumipäev on ECDC juhitud algatus, mida peetakse igal aastal ühe nädala jooksul 18. novembri paiku ning mille eesmärk on olla platvormiks antibiootikumide aruka kasutamise teemalistele riiklikele kampaaniatele. Antibiootikumiresistentsus on üks akuutsemaid rahvatervise ohte Euroopas ning resistentsete bakterite kasvu ärahoidmiseks on väga oluline kasutada antibiootikume õigesti.

Alates esimesest Euroopa antibiootikumipäevast aastal 2008 on keskendunud eelkõige üldsusele, perearstidele, retsepte väljakirjutavatele arstidele ja haiglaõdedele.

Teabevahendid

Teabevahendid antakse riiklikele tervishoiuorganitele, et aidata parandada teadlikkust konkreetsete nakkushaiguste ennetamisest ja tõrjest. Teabevahendid sisaldavad peamiselt sõnumeid ja materjale, mida saab kohendada riiklike või piirkondlike terviseteebe kampaaniate tarbeks.

Kampaaniaplakateid saab hõlpsasti kohendada kohalike vajaduste jaoks

„On oluline anda edasi sõnum, et Euroopa kodaniku kaitse nakkushaiguse eest ei ole õnnelik juhus, vaid rajaneb raskel tööl ja olukord võib kergesti muutuda, kui seda tööd enam ei tehta.“

Karl Ekdahl, rahvatervise suutlikkuse ja teabetalituse juht

Sääsed võivad levitada selliseid haigusi nagu malaaria ja dengue palavik

ECDC haiguste programmid Mis on hõlmatud

Euroopa Liidu liikmesriigid on võtnud kohustuse jagada teavet rea nakkushaiguste kohta. Sellega seoses toetavad ECDC programmid Euroopa Liidu konkreetsete poliitika-meetmete väljatöötamist ja rakendamist, nende üle järelevalve teostamist ja hindamist. Tegevusvaldkondade ja haiguste hulka kuuluvad:

Mikroobide ravimiresistentsus ja haiglanakkused

Antibiootikumide kasutamine, antibiootikumiresistentsus ja eri liiki nakkused haiglates ning muudes tervishoiuasutustes.

Vaktsineeritavad haigused ja invasiivsed bakteriaalsed nakkused

Vaktsineerimise küsimused ja haigused, mida saab vaktsiinidega ennetada, nagu difteeria, B-tüüpi *Haemophilus influenzae* nakkused, leetrid, meningokokknakkus, mumps, läkaköha, pneumokokknakkus, poliomüeliit, marutõbi, rotaviiruse nakkus, punetised, teetanus, inimese papilloomiviiruse (HPV) nakkused ja *Varicella* nakkused (tuulerõuged).

Tuberkuloos

Tuberkuloos ja ravimiresistentsuse probleem. Samuti üheaegne tuberkuloosi ja HIVi nakkus.

Ennetamine on võtmeküsimus

Lihtsad hügieenimeetmed võivad piirata nakkuste levikut

Gripp

Hooajaline, pandeemiline ja linnugripp. Programmis tegeletakse ka küsimustega, mis on seotud gripivastase vaktsineerimise, viirusevastaste ravimite ja nende suhtes tekkiva resistentsusega.

Toidu ja vee kaudu levivad haigused ja zoonoosid

Haigused, mis võivad levida loomadelt inimestele (zoonoossed haigused), botulism, brutselloos, kampülobakterioos, legionelloos, Creutzfeldti-Jakobi tõbi ja muud transmissiivsed spongioossed entsefalopaatid, krüptosporidioos, ehhinokokoos, giardiaas, A-hepatiit, E-hepatiit, *Escherichia coli* nakkus, listerioos, noroviiruse nakkus, salmonelloos, šigelloos, toksoplasmoos, trihhinoos ja jersinioos.

Uued ja vektorite kaudu levivad haigused

Haigused, mida kannavad edasi putukad ja muud nn vektorid, reisimisega seotud haigused ning uued või potentsiaalselt taasesinevad haigused: Chikungunya palavik, dengue palavik, hantaviirusnakkused, Lyme'i tõbi (borrelioos), malaaria, katk, Q-palavik, raskekujuline äge respiratoorne sündroom (SARS), rõuged, puukentsefaliit, tulareemia, viiruslikud hemorraagilised palavikud, Lääne-Niiluse palavik ja kollapalavik.

HIV, sugulisel teel levivad nakkused ja muud vere kaudu levivad haigused

Klamüüdia, gonorröa, süüfilis, B-hepatiit, C-hepatiit ja HIV/AIDS.

Nakkushaigused Peamised ohud

Mikroobide ravimiresistentsus ja haiglanakkused

Antibiootikumiresistentsete bakterite põhjustatud nakkustest on saanud suur ja kiiresti kasvav probleem, seda eriti haiglates. Kuna baktereid on raske hävitada, on selliste nakkuste tagajärjeks pikaajaline haigus ja haiglasviibimine ning nendega kaasneb suurem risk surra.

HIV/AIDS

Hinnanguliselt 30% 700 000 HIViga nakatunud Euroopa elanikest ei tea enda nakatumisest. Selle tulemusena ei saa need inimesed kasutada olemasolevat ravi ja võivad enese teadmata nakatada teisi inimesi, näiteks oma partnereid või sündimata lapsi.

Tuberkuloos (tbc)

Tuberkuloosijuhtumite arv on kasvamas haavatavate elanikerühmade seas, nagu sisseäänanud ja HIV-positiivsed inimesed. Kõikjal Euroopa Liidus on täheldatud resistentsse tuberkuloosi juhtumeid, mida on väga raske või isegi võimatu ravida.

Gripp

Igal talvel haigestuvad Euroopa Liidus sajad tuhanded inimesed raskelt hooajalisse grippi. Tavalise gripihooaja jooksul sureb mitu tuhat haiget, mis on sageli asjatu kaotus, kuna riskirühma kuuluvate inimeste jaoks on olemas tõhusad vaktsiinid.

Kliimamuutus

Kliimamuutus võib Euroopas tuua kaasa uusi haigustüüpe, näiteks muuta selliste vektorite kaudu levivate haiguste leviku ulatust nagu hantaviirus, Lääne-Niiluse viirus, puukentsefaliit, Lyme'i tõbi, malaaria ja dengue palavik.

Vähene vaksineerimisulatus

Vähese vaksineerimisulatus e tõttu mõnedes riikides ei ole ohjeldatud selliste haiguste levik nagu leetrid ning nad tulevad tagasi. Kui vaksineerimisulatus jätkab vähene-mist, on oht, et tulevad tagasi mõned Euroopas likvideeri-tud haigused, näiteks poliomüeliit.

Kuidas osaleda

Koolitus

Koolitused on ECDC tegevuse keskne osa, nende raames parandatakse Euroopa Liidu tervishoiuasutuste spetsialistide kutsealaseid oskusi. Lisaks sellele koolitab ECDC koolitajaid, töötab välja koolitusmaterjale ja toetab koostöös partneritega koolitusprogramme, et tõsta rahvateravise valdkonna töötajate kvalifikatsiooni liikmesriikides. Kursuste teemade hulka on kuulunud: vaksineerimise epidemioloogilised aspektid, aegridade analüüs, kirjeldavad meetodid ning sissejuhatus modelleerimisse ja prognoosimisse; ühiskoolitus haiguspuhangute uurimise juhtimis-, epidemioloogia- ja mikrobioloogiaalaste aspektide teemal.

ECDC koordineeritava Euroopa sekkumiseepidemioloogia koolitusprogrammi (EPIET) raames korraldatakse kaheaastast kursust koos praktikaga nakkushaiguste seires ja tõrjes kasutatavast sekkumiseepidemioloogiast.

Ühtlasi juhivad ECDC ja partnerasutused Euroopa rahvateravise mikrobioloogia koolitusprogrammi (EUPHEM), tegemist on samuti kaheaastase koolituskursusega, mis toimub laborites mitmel pool Euroopas.

Lisaks hõlbustab ECDC riikidevahelist vastastikust toetamist internetipõhiste vahetus- ja partnerlusprogrammide ning laborite ja protokollide jagamise teel.

ECDC kaasab väliseksperte

ECDC kutsub asjakohaste teadmistega teadlasi osalema keskuste teaduskomisjonides ja töörühmades ning toetama keskuste tegevust. Vajaduse korral kaasatavate ekspertide nimekirja suurendamiseks moodustas ECDC eksperdikanidadaatide nimistu, milles osalemiseks võivad avalduse esitada kõik asjakohaseid teadmisi ja teaduslikku pädevust omavad spetsialistid.

Lisaks sellele kuulutab ECDC konkreetsete tegevuste läbiviimiseks välja pakkumismenetlusi ja stipendiumikonkurse.

„Me koolitame epidemiolooge samamoodi, nagu varem koolitati katedraalide ehitajaid – nad pidid õppima töö käigus ja tohtisid alles seejärel tsunfti liikmeks saada. Meie teeme samamoodi. Ühte meie programmidest on kaasatud ligikaudu 50 ülikoolide ja tervishoiuasutuste kõrgkvalifitseeritud spetsialisti, kes vajavad konkreetseid kogemusi; me lähetaime nad väljapoole päritoluriiki ning maksame tasu töö käigus õppimise eest. Nii kerkib rahvatervise katedraal – me ei pruugi veel näha kogu selle hiilgust, kuid ehitame olulisi alusmüüre ja loodame, et seda hoonet ei lammutata mitte kunagi.”

Denis Coulombier, seire ja reageerimistoe osakonna juht

ECDC direktor koos haldusnõukogu liikmetega

Peamised faktid juhtimise kohta

Euroopa Liidu sõltumatu ametina annab ECDC aru **haldusnõukogu** ees, kelle liikmed on ametisse nimetatud liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni poolt. Haldusnõukogu nimetab ametisse ECDC direktori, kes vastutab haldusnõukogu ees keskuse juhtimise ja haldamise eest. Nõukogu tagab ka, et keskus teostab oma missiooni ja ülesandeid kooskõlas asutamismäärusega. Haldusnõukogu kiidab heaks ECDC töökavad ja eelarve ning teostab järelevalvet nende täitmise üle, võtab vastu aastaaruande ja raamatupidamisaruande, tegutsedes kokkuvõttes keskuse juhtorganina. Haldusnõukogu tuleb kokku vähemalt kaks korda aastas.

Nõuandev kogu nõustab keskuse direktorit ECDC teostatud teadustöö kvaliteedi osas. Kogu liikmeteks on riikide tervishoiuasutuste ja -ametite juhtivtöötajatest esindajad, kelle nimetavad ametisse liikmesriigid, lähtudes nende teaduslikust pädevusest, ning Euroopa Komisjoni esindav rahvatervise ametnik. Nõuandvasse kogusse võivad vaatlajaid saata ka Euroopa teadusühingud ja kodanikuühiskonna rühmitused. ECDC direktor kutsub nõuandva kogu istungetele Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) esindaja, et tagada sünergia WHO ja ECDC teostatava teadustöö vahel. Lisaks ECDC nõustamisele toimib nõuandev kogu teabevahetuse ja tervishoiualaste teadmiste koondamise kanalina liikmesriikide vahel. Nõuandev kogu tuleb kokku vähemalt neli korda aastas.

ECDC **pädevad asutused** on institutsioonid või teadusasutused, mis annavad sõltumatut teaduslikku ja tehnilist nõu või tagavad suutlikkuse kohapealseks tegevuseks. Pädevad asutused on määratud liikmesriikide valitsuste poolt. Nad toetavad ECDCd, kes omalt poolt teeb nendega koostööd kogu oma tegevuse raames, eelkõige teadusarvamuste ettevalmistamisel, teadusliku ja tehnilise abi andmisel, andmete kogumisel, tekkivate terviseohtude tuvastamisel ning üldsusele suunatud teavituskampaaniates.

Tegutseb alates: **mai 2005**

Ameti asukoht: **Stockholm, Rootsi**

Direktor: **Marc Sprenger**

Liikmesriigid: **27 ELi liikmesriiki ja kolm EMP riiki**

Asutamismäärus: **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 851/2004, millega asutatakse haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskus**

Eelarve: **2010. aastal 56 miljonit eurot**

Personal: **350**

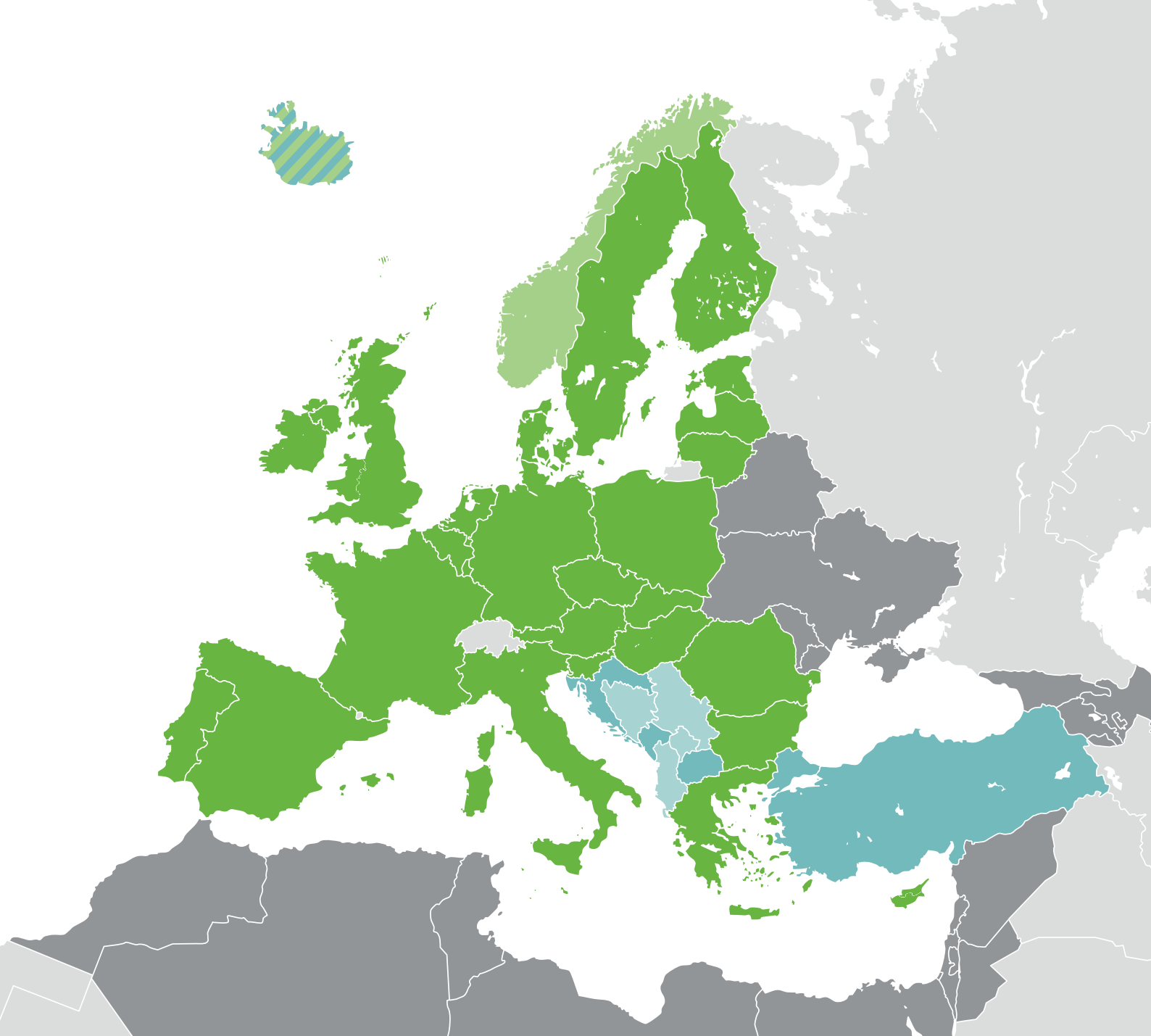

Koostöö partneritega

ECDC toetab aktiivselt kogu Euroopa Liidu süsteemi ja liikmesriike nakkushaiguste ennetamise ja tõrje parandamisel. Me anname nõu ja tõendeid peamistele Euroopa Liidu partneritele – eriti Euroopa Komisjonile ja Euroopa Parlamendile ning Euroopa Liidu eesistujariikidele – toetamaks Euroopa Liidu tasandi meetmeid. Ühtlasi anname nõu ja vajaduse korral praktilist abi oma partneritele liikmesriikides.

Lisaks Euroopa Liidu liikmesriikidele teeb ECDC koostööd teiste EMP riikidega: Islandi, Liechtensteini ja Norraga. Oleme hakanud kaasama oma töösse ka Euroopa Liidu kandidaatriike (Horvaatiat, Montenegrot, endist Jugoslaavia Makedoonia Vabariiki ja Türgit) ning tulevasi võimalikke kandidaatriike ja Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riike. ECDC teeb tihedat koostööd Maailma Terviseorganisatsiooniga ja teiste rahvusvaheliste partneritega, nagu Ameerika Ühendriikide haigustõrje keskused, Hiina haigustõrje keskus ja Kanada rahvatervise amet. ECDC teeb aktiivset koostööd ka kodanikuühiskonna rühmitustega.

- **Euroopa Liit**
27 liikmesriiki
- **EMP/EFTA**
Island, Norra, Liechtenstein
- **ELi kandidaatriigid**
Horvaatia, Island, Montenegro, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Türgi
- **Võimalikud kandidaatriigid**
Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni nr 1244/99 määratluse kohaselt, Serbia
- **Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riigid**
Alžeeria, Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Egiptus, Gruusia, Iisrael, Jordaania, Moldova, Maroko, Liibanon, Liibüa, Palestiina omavalitsus, Süüria, Tuneesia, Ukraina

Kõik fotod © ECDC, välja arvatud:

© Tobias Hofsäss, esikaane vasakpoolne foto

© Istockphoto, esikaane parempoolne foto ja lk 6, 7, 9, 11, 14, 18, 19, 26

© Reporters, lk 8

© Science Picture Library, lk 12, 20

Reprodutseerimine on lubatud allikale viitamisel.

Käesolevas väljaandes kasutatud autoriõigusega kaitstud fotode kasutamine muul eesmärgil kui kasutamine selles väljaandes ei ole lubatud ilma autoriõiguse omaniku selgesõnalise loata.

KUST SAAB ELI VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Liidu esindustest või delegatsioonidest.
Nende kontaktandmed saab veebisaidilt <http://ec.europa.eu> või saates faksi numbrile +352 2929-42758.

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

Tasulised tellimused (nt Euroopa Liidu Teataja aastatellimused ja Euroopa Liidu Kohtu kohtulahendite kogumikud):

- Euroopa Liidu Väljaannete Talituse edasimüüjate kaudu (http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm).

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC)

Postiaadress:

ECDC, SE-171 83 Stockholm, Rootsi

Külastusaadress:

Tomtebodavägen 11a, Solna, Rootsi

Tel +46 858601000

Faks +46 858601001

www.ecdc.europa.eu

Euroopa Liidu amet

www.europa.eu

Käesolev brošüür on kättesaadav järgmistes keeltes:

bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, iiri, inglise, islandi, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, norra, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveenia, soome, taani, tšehhi, ungari

■ Väljaannete talitus

